

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра культурології та медіакомунікацій

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ»

Галузь знань – 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність – 026 «Сценічне мистецтво»

Освітньо-професійна програма – «Режисура шоу та арт-проектів»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Харків, 2024

Силабус склала:

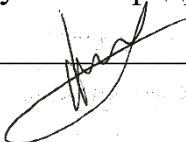
Наталія МАРХАЙЧУК, кандидат мистецтвознавства, доцент

Мова навчання: українська

Силабус затверджено на засіданні кафедри культурології та медіакомунікацій

Протокол № 1 від 22 серпня 2024 р.

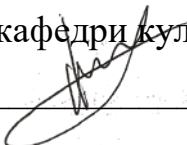
Завідувач кафедри культурології та медіакомунікацій

_____ Олександр КРАВЧЕНКО

Зміни до силабусу оновлено на засіданні кафедри культурології та медіакомунікацій

Протокол № 7 від 4 листопада 2024 р.

Завідувач кафедри культурології та медіакомунікацій

_____ Олександр КРАВЧЕНКО

Силабус затверджено на засіданні ради факультету культурології та соціальних комунікацій

Протокол № 1 від «26» серпня 2024 року

Голова ради факультету КСК _____ Наталя КОРЖИК

Зміни до силабусу оновлено на засіданні ради факультету культурології та соціальних комунікацій

Протокол № 4 від «21» листопада 2024 року

Голова ради факультету КСК _____ Наталя КОРЖИК

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

1.	Назва курсу	Історія української культури
2.	Викладач	 МАРХАЙЧУК Наталія Віталіївна
3.	Контактний телефон та e-mail	+380504031374 nataliia_markhaichuk@xdak.ukr.education
4.	Інформація про консультації	Онлайн-консультації для здобувачів в узгоджений з викладачем час.
5.	Логіка вивчення курсу	Пререквізити: Навчальна дисципліна «Історія української культури» є обов'язковим курсом для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво», освітньо-професійної програми «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» для розуміння історико-культурних процесів. Постреквізити: Теоретичні знання культурологічних аспектів українського історичного процесу стануть корисними у вивченні дисциплін професійної та практичної підготовки.

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Зміст курсу включає тенденції, процеси, механізми українського культурного розвитку, роль видатних особистостей, різноманіття стильових шкіл, культурних пам'яток, подій культурного життя.

3. МЕТА КУРСУ

Мета курсу – поглибити у здобувачів вищої освіти знання про культурологічні аспекти українського історичного процесу, забезпечити інтегрований результат, пов'язаний із застосування теоретичних знань у професійній діяльності.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК01. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність використовувати інформаційні і комунікаційні технології.

СК07. Здатність до розуміння та оцінювання актуальних культурно-мистецьких процесів.

СК14. Здатність аналізувати твори літератури на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.

5. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 01. Визначати взаємозв'язок цінностей громадянського суспільства із засадами розвитку сфери культури й мистецтва в Україні.
ПРН 04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.
ПРН 09. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.
ПРН 13. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру, кіно, літератури, образотворчого мистецтва, музики; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.
ПРН 15. Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури та мистецтва з урахуванням історичного контексту. Здійснювати аргументований критичний аналіз творів сценічного мистецтва. Виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	обов'язкова освітня компонента	
Формат курсу	денна та заочна форма здобуття освіти, 2 семестр	
Обсяг курсу	кількість кредитів – 3	
	денна	заочна
	загальна кількість годин	
	90	
	аудиторних	
	30	10
	лекційні	
	18	2
	семінарські	
	12	8
самостійна робота		
60	80	
Технічне і програмне забезпечення / обладнання	Проектор мультимед., проекційний екран, лазерний презентер У разі освітнього процесі в форматі онлайн - Classroom, Meet у корпоративному освітньому сервісі Google Workspace for Education.	
Форми, види навчальних занять та методи навчання	<p>Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи</p> <p>Види: лекції / семінари</p> <p>З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти при вивченні дисципліни передбачаються такі методи: метод проблемного викладання (передбачає проблемний виклад питань на лекції, постановку проблемних завдань на семінарському занятті), частково-пошуковий (передбачає аналіз текстів першоджерел та фахової літератури для розкриття тематики лекцій та семінарських занять), пояснювально-ілюстративний (передбачає візуальну складову лекцій та семінарських занять), дослідницький (передбачає опрацювання теоретичного матеріалу та представлення проведеної роботи у формі повідомлення/доповіді з презентацією).</p>	
Поточний контроль	Усне або письмове опитування під час лекцій та семінарських заняттях. Виступ із повідомленням/доповіддю на семінарському занятті. Виконання завдань для самостійної роботи. Відпрацювання пропущених занять через виконання письмових робіт.	

Підсумковий контроль	Іспит
Політика курсу*	<p>Обов'язковими умовами опанування навчальної дисципліни «Історія української культури» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● систематичне виконання усіх поставлених завдань; ● дисциплінарні та організаційні вимоги (політика щодо відвідування, використання електронних пристроїв під час занять, їжі та напоїв тощо); ● дедлайни, запізнені завдання, пропущені завдання (лікарняні, академічна мобільність та ін.); ● дотримання «Правил внутрішнього розпорядку для осіб, які здобувають вищу освіту в Харківській державній академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/pvr/pravila_s_20.pdf); ● дотримання академічної доброчесності (інформація щодо академічної доброчесності – сайт ХДАК – https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/acad_dobr/acad_dobr.html, «Кодекс академічної доброчесності Харківської державної академії культури» (https://ic.ac.kharkov.ua/norm_base/kodeks_ad/kodeks_ad.html); ● запобігання / протидія булінгу (цькуванню) – («Положення про політику запобігання і протидії булінгу (цькуванню) у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pzpb22.pdf); ● невідкладне вирішення конфліктних ситуацій здійснюється відповідно до «Положення про політику і процедури вирішення конфліктних ситуацій в освітньому процесі в ХДАК» (https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_ppvks2.pdf); ● визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти здійснюється відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти у ХДАК» https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_pvrn_23.pdf ; ● відпрацювання пропущених занять на основі самостійної роботи з наданням відповідних результатів за встановленими формами виконання.

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма здобуття освіти				заочна форма здобуття освіти			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с	с.р.		л	с	с.р.
Розділ 1. Українська культура Давньої та Середньовічної доби								
Тема 1. Українська культура як соціально-історичне явище	8	2	-	6	8	-	-	8
Тема 2. Джерела формування української культури	10	2	2	6	10	0,5	1	8,5
Тема 3. Християнізація Русі як історичний факт та культурологічний образ	10	2	2	6	10	-	2	8
Тема 4. Формування української народності та її культури у другій половині XIII – першій половині XVI ст.	8	2	-	6	8	0,5	-	7,5
Разом за розділом 1.	36	8	4	24	36	1	3	32
Розділ 2. Українська культура Нової та Новітньої доби								
Тема 5. Суспільно-культурний рух на українських землях другої половини XVI ст. - першої половини XVII ст.	10	2	2	6	10	-	2	8
Тема 6. Українська культура другої половини XVII ст. - XVIII ст.	12	2	2	8	12	0,5	1	10,5
Тема 7. XIX ст. – доба національно-культурного відродження	12	2	2	8	12	-	1	11
Тема 8. Українська культура XX ст.	12	2	2	8	12	0,5	1	10,5
Тема 9. Основні тенденції сучасного культурного розвитку України	8	2	-	6	8	-	-	8
Разом за розділом 2.	54	10	8	36	54	1	5	48
Усього	90	18	12	60	90	2	8	80

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль:

Робота на семінарських заняттях - до 5 балів (разом 30 балів)

Самостійна робота - до 3-4 балів (разом 30 бал)

Підсумковий контроль (іспит) - тестування (до 40 балів)

Усього: 100 балів

Поточна успішність									Екзамен	Усього
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9		
3	8	8	3	8	8	9	9	4	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Назва теми	Питання до семінарського заняття	Рекомендовані джерела	Кількість балів
1. Зміст давньо-слов'янського світогляду	<p>1. Язичницький пантеон: джерела, генеза, культурні паралелі.</p> <p>2. Зміст рослинної та тваринної символіки.</p> <p>3. Українська демонологія: походження й характеристика.</p> <p>4. Простір і час у міфологічній та ритуальній символіці.</p> <p>5. Образи стихій у слов'янській міфологічній практиці.</p> <p>6. Культ, його світоглядні та ідеологічні складові. Роль жерців у праслов'янських культах</p>	2, 14, 15, 32	5
2. Художня культура доби Київської Русі	<p>1. Запровадження християнства та його вплив на розвиток художньої культури Київської Русі.</p> <p>2. Київський Софіївський собор як відображення розвитку сакрального мистецтва в Київській Русі.</p> <p>3. Архітектурні форми к. XI- поч. XII ст.: Успенський собор Києво-Печерської лаври, Михайлівський Золотоверхий собор.</p> <p>4. Архітектурні форми Чернігова XII ст.: Борисоглібський храм-усипальниця, Успенський собор Єлецького монастиря, П'ятницька церква.</p> <p>5. Київська школа іконопису Алімпія Печерського к. XI- поч. XII ст.</p> <p>6. Сюжети й образи в мистецтві книжкової мініатюри Київської Русі.</p>	3, 4, 12, 14, 15, 26, 34, 37	5

	7. Давньоруське прикладне мистецтво: язичницькі й християнські сюжети та символи.		
3. Розвиток української архітектури й мистецтва в XIV - першій половині XVII ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ренесансні ознаки в архітектурі й образотворчому мистецтві. 2. Особливості оборонного будівництва у XIV- першій половині XVII ст. Луцький, Острозький, Меджибізький, Кам'янець-Подільський та інші замки. 3. Характерні риси українського культового будівництва у XIV- першій половині XVII ст. 4. Роль різьблення в оздобленні культових і житлових будов у XIV- першій половині XVII ст. 5. Стильові зміни та канони іконопису у XIV-першій половині XVII ст. 6. Становлення світського живопису, портрет у XIV- першій половині XVII ст. 	6, 14, 15, 29, 34	5
4. Українське бароко як системотворчий чинник української культури	<ol style="list-style-type: none"> 1. Українське бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво (др. пол. XVII – XVIII ст.). 2. Барокова архітектура. 3. Бароко і образотворче мистецтво. 4. Специфіка національного варіанту бароко в літературі, музиці. 5. Вертеп і вертепна драма в українській культурі. 	14, 15, 35, 38	
5. XIX ст. як доба національно-культурного відродження	<ol style="list-style-type: none"> 1. Роль фольклору у формуванні національної свідомості наприкінці XVIII - початку XIX ст.. 2. Харків як осередок українського національно-культурного відродження. 3. Кирило-Мефодіївське братство та його роль у формуванні української культурологічної думки. 4. Товариство ім. Т.Г. Шевченка, його наукова і просвітницька діяльність. 5. Класицизм в архітектурі та живописі України XIX ст. 6. Реалізм у художній культурі: теоретична розробка та художньо-творче втілення. 7. Український театр у контексті національно-культурного відродження. 8. Музична культура в XIX ст.: утвердження української композиторської та виконавської шкіл. 	7, 14, 15, 22, 36	5
6. Українська культура XX ст.	<ol style="list-style-type: none"> 1. “Українізація” 20-х рр. XX ст. як державна політика та її вплив на культуру. 2. Розквіт художньо-творчих угруповань та їх роль у культурному процесі. 3. Напрями в українському мистецтві 20-ті рр. XX ст. Театр на тлі нових соціальних і національних реалій. 	8, 10, 14, 15, 22, 41	5

	<p>4. Трагедія української культури 30-х рр. ХХ ст.</p> <p>5. Особливості архітектури та містобудування 30-х років.</p> <p>6. Особливості монументальної і монументально-декоративної скульптури 30-х років.</p> <p>7. “Шістдесятники” – нова генерація української творчої інтелігенції.</p> <p>8. Розвиток українознавства.</p> <p>9. Національний кінематограф – українське “поетичне кіно”.</p>		
	Усього:		30

10. ПЕРЕЛІК ТЕМ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість балів
1.	Українська культура як соціально-історичне явище.	3
2.	Джерела формування української культури.	3
3.	Християнізація Русі як історичний факт та культурологічний образ.	3
4.	Формування української народності та її культури у другій половині ХІІІ – першій половині ХVІ ст.	3
5.	Суспільно-культурний рух на українських землях другої половини ХVІ ст. - першої половини ХVІІ ст.	3
6.	Українська культура другої половини ХVІІ ст. - ХVІІІ ст.	3
7.	ХІХ ст. – доба національно-культурного відродження.	4
8.	Українська культура ХХ ст.	4
9.	Основні тенденції сучасного культурного розвитку України.	4
	Усього:	30

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ СЕМЕСТРОВОГО ТЕСТУВАННЯ

1. Культуроформуючі чинники української національної культури
2. Проблема історичної періодизації української культури
3. Етногенез та його теорії щодо українців
4. Різноманітть назв і самоназв населення української території та їх зміст.
5. Культурно-історична своєрідність регіонів України
6. Пізньопалеолітична, мезолітична та неолітична культури на території України.
7. Особливості трипільської культури
8. Кіммерійці та їх культурні зв'язки
9. Розвиток скіфсько-сарматської культури українських теренах
10. Характерні риси скіфського мистецтва. Звіриний стиль
11. Грецькі колонії Північного Причорномор'я та їх значення в історії української культури
12. Племена черняхівської культури – Анти та специфіка розвитку культури
13. Характерні риси язичницького світогляду: анімізм, аніматизм, антропоморфізм, політеїзм
14. Язичницький пантеон: джерела, генеза, культурні паралелі
15. Зміст рослинної та тваринної символіки
16. Українська демонологія: походження й характеристика
17. Простір і час у міфологічній та ритуальній символіці
18. Образи стихій у слов'янській міфо-ритуальній практиці
19. Культ, його світоглядні та ідеологічні складові. Роль жерців у праслов'янських культурах.

20. Календарні свята та обряди українців
21. Сімейна обрядовість: родинні та весільні обряди
22. Соціально-політичні та культурні передумови впровадження християнства в Київській Русі
23. Взаємопроникнення язичництва і християнства в культурній практиці київських князів
24. Домінування принципу просвітництва в християнській культурі
25. Розвиток та особливості освіти в Київській Русі
26. Література Київської Русі: перекладна та оригінальна
27. Розвиток науки на Русі
28. Давньоруські літописи як основа розвитку історії
29. Сакральне значення живопису на Русі
30. Роль канону в іконописі та формуванні іконостасу в Київській Русі
31. Архітектурні пам'ятки Київської Русі
32. Етапи становлення української культури та чинники, які впливають на її розвиток
33. Розвиток культури на Галицько-Волинських землях
34. Братський рух та його роль у розвитку української культури XIV- першій половині XVII ст.
35. Початок кириличного друкування та його значення для поширення наукових знань
36. Ренесансні ознаки в архітектурі й образотворчому мистецтві
37. Особливості оборонного будівництва у XIV- першій половині XVII ст.
38. Характерні риси українського культового будівництва у XIV- першій половині XVII ст.
39. Роль різьблення в оздобленні культових і житлових будов у XIV- першій половині XVII ст.
40. Стильові зміни та канони іконопису у XIV- першій половині XVII ст.
41. Становлення світського живопису, портрет у XIV- першій половині XVII ст.
42. Полемічна література: генезис, виникнення, ідейне спрямування у XIV- першій половині XVII ст.
43. Культура козацтва як феномен української традиційної культури.
44. Українське бароко як системотворчий чинник української культури XVII – перш. пол. XVIII ст.
45. Бароковий живопис (іконописні зміни, родинно-меморіальні портрети, книжна гравюра)
46. Філософсько-літературні пошуки бароко
47. Поняття національно-культурного відродження та його періодизація
48. Харків як осередок українського національно-культурного відродження
49. Кирило-Мефодіївське братство та його роль у формуванні української культурологічної думки
50. Класицизм в архітектурі та живописі України XIX ст.
51. Український театр у контексті національно-культурного відродження
52. Музична культура в XIX ст.: утвердження української композиторської та виконавської шкіл
53. «Українізація» 20-х рр. XX ст. як державна політика та її вплив на культуру.
54. Розквіт художньо-творчих угруповань та їх роль у культурному процесі.
55. Напрями в українському мистецтві 20-ті рр. XX ст.
56. Трагедія української культури 30-х рр. XX ст.
57. Культура України 40-50-х рр. XX ст. та відображення воєнних та повоєнних часів.
58. «Відлига» в українській культурі кінця 50-60-х рр. XX ст.
59. Кризові явища в українській культурі 70-80-х рр. XX ст.
60. Українська державність як передумова національно-культурного відродження (90-ті рр. XX ст.)
61. Сучасний стан і проблеми народного мистецтва та його роль у відновленні рис етнічного архетипу
62. Українська культура в контексті глобалізаційних процесів

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна

1. Бойко, О. А. Історія України / О.А. Бойко. – К.: Академвидав, 2007. – 688 с.
2. Воропай, О. Звичаї нашого народу / О. Воропай. – К.: Фоліо, 2004. – 512 с.
3. Історія світової та української культури: підручник для вищ. закл. Освіти / В.А.Греченко, І. В.Чорний, В.А.Кушнерук, В. А.Режко. – К.:Літера ЛТД, 2006. – 480 с.
4. Історія української культури: збірник матеріалів і документів / за ред. С.М. Клапчука, В.Ф. Остафійчука. – К.:Вища школа, 2000. – 607 с.
5. Коцур, В.П. Історія України в датах / В.П. Коцур – К.: Книги XXI, 2007. – 144 с.
6. Кордон, М.В. Українська та зарубіжна культура: навчальний посібник для студ. вищ. навч. закладів / М.В. Кордон; М-во освіти України. – Київ : ЦУЛ, 2002. – 508 с.
7. Коцур, А. П. Діячі науки і культури України: нариси життя та діяльності / А.П. Коцур. – К.: Книги XXI, 2007. – 464 с.
8. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб. і доп. / за ред. проф. А. Ярчися та проф. В. Мельника. — Львів: Світ, 2005. — 568 с.
9. Макаров, А. М. Світло українського бароко / А.М. Макаров – К.: Мистецтво, 1994. – 288 с.
10. Меднікова, Г.С. Українська і зарубіжна культура ХХ століття = Ukrainian and foreign culture of the 20-th century : навчальний посібник / Г.С. Меднікова; М-во освіти і науки України. – К.: Знання, 2002. – 214 с.
11. Попович, М. В. Нариси історії культури України / М.В. Попович. – К.: АртЕк, 1998. – 727 с.
12. Сидор, О. Давня українська ікона / О.Сидор. – К.: Родовід, 2003. – 336 с.
13. Українське мистецтво у полікультурному просторі: навчальний посібник / за ред. О.П. Рудницької; М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України. – Київ : Ексоб, 2000. – 208 с.
14. Шейко В.М. Історія української культури: Монографія / В.М. Шейко. — Х.: ХДАК, 2001. — 400 с.
15. Шейко В.М. Історія української художньої культури: Підруч. / В.М. Шейко, Л.Г. Тишевська; Харк. держ. акад. культури. — Х.: ХДАК, 1999. — 194 с.; 2003. — 180 с.

Допоміжна

16. Бурдо, Н.Б. Сакральний світ забутої цивілізації (Трипілля) / Н. Б. Бурдо. – К.: Наш-Час, 2006. – 345 с.
17. Вечерський, В. В. Українські дерев'яні храми /В. В. Вечерський. – К.: Наш-Час, 2007. – 288 с
18. Вівчарик, М. М. Україна: від етносу до нації / М. М. Вівчарик. – К.: Вища школа, 2004. – 239 с
19. Ісаєвич, Я.Д. Першодрукар Іван Федоров і виникнення друкарства на Україні / Я.Д. Ісаєвич. — 2-е вид., перероб. і доп. — Львів: Вищ. шк. Вид-во при Львів. ун-ті, 1983. — 155 с.
20. Історія української культури: Побут. Письменство. Мистецтво. Театр. Музика / за заг. ред. І. Крип'якевича; гол. ред. С. Головка. — К.: Либідь, 1994.— 650с.
21. Культура і побут населення України: Навч. посіб. / В.Л. Наулко, Л.Ф. Артюх, В.Ф. Горленко та ін. — 2-е вид., доп. та перероб. — К.: Либідь, 1993. — 285с.
22. Лобачевський, Б.Б. Українське мистецтво другої половини ХІХ —початку ХХ ст. / Б.Б. Лобановський, П.І. Говдя. —К.: Мистецтво, 1989. — 206 с.
23. Маланюк, Є.Ф. Нариси з історії нашої культури / Є.Ф. Маланюк. — К.: Обереги, 1992, — 80с.
24. Микитась, В. Давньоукраїнські студенти і професори / В. Микитась. К.: Абрис, 1994. — 288с.
25. Мозолевський, Б. Скіфський степ / Б. Мозолевський. – К.: Темпора, 2003. –192 с.
26. Моця, О. Київська Русь: від язичництва до християнства: Навч. посіб. / О. Моця, В. Ричка. — К.: Глобус, 1996. — 219 с.

27. Нартов, В. Найвидатніші гетьмани та кошові отамани України / В. Нартов. – К.: Клуб сімейного дозвілля, 2007. – 320 с.
28. Нічик, В.М. Петро Могила в духовній історії України / В.М. Нічик. — К.: Укр. центр духовн. культури, 1997. — 321 с.
29. Овсійчук, В. А. Українське мистецтво другої половини XVI — першої половини XVII ст.: Гуманістичні та визвольні ідеї / В. А. Овсійчук. — К.:Наук, думка, 1985. — 183с.
30. Огієнко, І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. — К.: Довіра, 1992. — 141 с.
31. Павленко, С. Доба гетьмана Івана Мазепи в документах / С. Павленко. – К.: Києво-Могилянська академія, 2004. – 1144 с.
32. Скляренко, В. М. Українські традиції і звичаї / В.М. Скляренко, А.С. Шуклінова, В.В. Сядро. – К.: Фоліо, 2006. – 320 с.
33. Смолій, В. А. Історія українського козацтва. У 2-х томах. / В. А. Смолій. – К.: Києво-Могилянська академія, 2006.
34. Степовик, Д.В. Історія української ікони Х-XX століть / Д.В. Степовик. — К.: Либідь, 1996. — 438с.: іл.
35. Степовик, Д.В. Леонтій Тарасевич і українське мистецтво бароко / Д.В. Степовик; АН УРСР; Ін-т мистецтвозн., фольклору та етнографії ім. М.Т.Рильського. — К.: Наук, думка, 1986. — 235с.:іл.
36. Степовик, Д.В. Українське мистецтво першої половини XIX століття /Д.В. Степовик. — К.: Мистецтво, 1982. — 191 с.
37. Толочко, О.П. Київська Русь / О.П. Толочко, П.П. Толочко; НАН України. Ін-т археології; Ін-т історії України. — К.: Альтернатива, 1998. — 352с.
38. Ушкалов, Л.В. Світ українського бароко / Л.В. Ушкалов. —Х.: Основа, 1994.
39. Хижняк, З. К Історія Києво-Могилянської академії / З. Хижняк, В. Маньківський. – К.: Києво-Могилянська академія, 2003. – 288 с.
40. Шейко, В.М. Культура. Цивілізація. Глобалізація (кінець XIX — початок XXI ст.). У 2т.: Монографія / В.М. Шейко. —Х.: Основа, 2001. -Т.1. — 518с. ;Т.2.— 400с.
41. Яковенко, Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України / Н. Яковенко. – К.: Критика, 2005. – 584 с.
42. Яневський, Д. Політичні системи України 1917-1920 років: спроби творення і причини поразки / Д. Яневський. – К.: Дух і Літера, 2003. – 772 с.

Інформаційні ресурси

- 43.Бібліотека Харківської державної академії культури – <http://lib-hdak.in.ua>
44. Музейний простір України – <http://prostir.museum/>
45. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського – <http://nbuv.gov.ua/>
46. Харківська державна наукова бібліотеки імені В. Г. Короленка – <http://korolenko.kharkov.com>
- 47.Центральна наукова бібліотека Каразінського університету – <http://www-library.univer.kharkov.ua/>